

DE ZWERFSTEEN

PERIODIEK ORGAAN VAN DE HISTORISCHE VERENIGING STEENDEREN

Groeten uit Toldijk: "Hotel den Bremer" (briefkaart uit 1925).

HVS

- *Steenderense kijk op het verleden en in de toekomst*
- *Nieuws van de Bestuurstafel*
- *Millenium*
- *Tramlijn Zutphen-Emmerik*
- *De Stoomtram*
- *Hoe laat is het?*
- *Het wonder*
- *Een unieke erfenis*
- *Reactie*
- *'t Hopes Paedjen*

99/2

ISSN: 1386 - 5943
Oplage: 400 ex.
mei 1999

VOORWOORD

Beste leden der Historische Vereniging...

Onze roep om 'historische kopij' krijgt weerklank. Wij hebben in Wil Gijsman al bijna een vaste kolomnist gevonden...

Gepensioneerd uitbater Bernard Wunderink neemt ons mee op stoom van Zutphen naar Emmerik, zelfs eens het dienstrooster hierbij. Alleen... staat u thans bij de halte 'De(n) Bremer' op stoompluimen in de verte te wachten, dan zult u toch echt ander vervoer moeten kiezen om naar Zutphen of Emmerik te gaan, doch zoon Johan Wunderink ontvangt u graag voor een kopje koffie in de mooie serre aan de ZE-weg.

Historisch trammateriaal om van te genieten, dank je wel Bernard!

De unieke Baakse erfenis krijgt hier dan haar vervolg, want na de vorige Zwerfsteen kwam er toch weer materiaal dat op de valreep meegenomen moest worden. Pater Jan Koekoek's reactie hierbij, hij is tenslotte Steenderens 'historisch geweten'...

De excursie naar kasteel Twickel vrijdagmiddag 2 juli 1999 deed velen inschrijven, doch betalen? Ach... vergeten in alle drukte van de blauwe formulierentijd. Zij kregen nog een kans om de deelnamekosten te voldoen, want de 'cost' gaat nu eenmaal, ook voor onze penningmeester, voor de 'baet' uit!

Ik schrijf dit voorwoord terwijl de appel- en kerseboemen vol in de bloesem zitten, de buxus begint te geuren en de hosta's staan te dringen om blad te zetten. Kom juist terug van de verre Zuidzee en als u dit leest, zijn wij wederom in verre oorden om definitief afscheid van ouders te nemen. Ieder kind heeft eens dit pad te gaan...

De laatste zomer van deze eeuw staat voor de deur en voor zondag 6 juni hebben wij een prachtige fietstocht van 35 km. (mét een rustpunt) uitgezet. U komt op plekken naast de deur waar u nog nooit geweest bent en Jan Harenberg, onze kasteelkenner laat u iets moois zien! Al ingeschreven...?

De archiefcommissie is bijeen geweest. Wie weet moeten we binnenkort stofjassen met HVS-logo aanschaffen, zuurvrije dozen, evenzo enveloppen, karton etc. Kortom... wij is méér dan ik! Als u historisch materiaal heeft aangaande onze streken en dit mogen foto's, boeken, akten, kaarten tot zelfs oude ansichten etc. zijn, laat het ons weten. GRAAG aanbevolen namens hen en neemt u dan bij voorkeur contact op met de secretaris. In een volgende Zwerfsteen komen we hier natuurlijk op terug. Zij gaan aan het werk!

Het bestuur heeft weer rond de tafel gezeten voor een nieuw programma voor seizoen 1999/2000. We denken aan de maandagavonden 27/9, 22/11, 24/1 en 20/3. Uiteraard krijgt u nog een compleet programma rond de kermis(sen)tijd.

Evenzo op de valreep een leuk ideetje voor uw naasten evt. verre familieleden, die de jeugd hier hebben doorgebracht... Voor f. 25,- (inclusief porto in Nederland) krijgen zij vier Zwerfstenen van dit jaar in december toegezonden. Origineel cadeau en het doet bij de ontvangers de traantjes van verlangen naar geboortegrond van de wangen biggelen. Allen veel leesplezier...

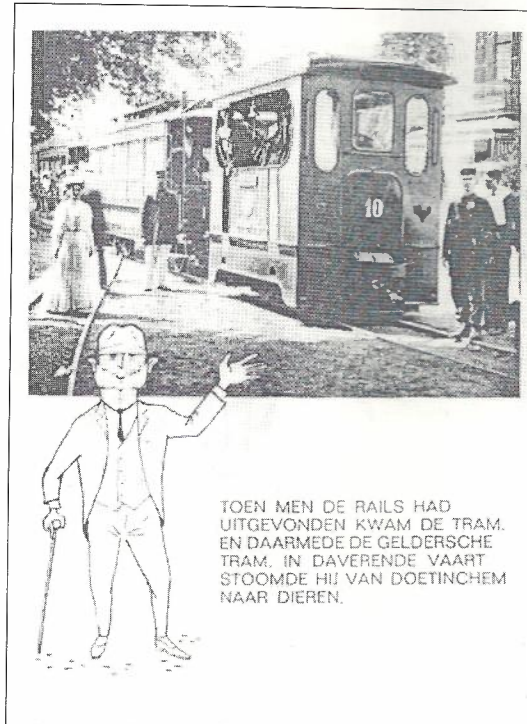
Paul Kok, voorzitter

STEENDERENS KIJK OP HET VERLEDEN EN IN DE TOEKOMST

Op maandagavond 24 januari 2000 willen wij, evenals bij de presentatie van ons jubileumboek in het jaar 1996, weer zo'n fantastische avond organiseren, waarbij vele burgers van diverse leeftijden en achtergronden de gelegenheid krijgen hun kijk op Steenderens' verleden en toekomst te geven. Zeg maar hun levensband met Steenderen en zijn buitendorpen.

Weet u nog, die avond in het Anker met dorpsgenoot Piet Bijl als gespreksleider. Welnu... Piet is weer van de partij en accepteerde graag de uitnodiging als gespreksleider.

Heeft u nu een idee van "die en die moet je uitnodigen"... laat het dan even weten aan het bestuur middels een briefje aan de secretaris. Wordt het weer een avond van stoelen bijslapen?

TOEN MEN DE RAILS HAD
UITGEVONDEN KWAM DE TRAM.
EN DAARMEDE DE GELDERSCHE
TRAM. IN DAVERENDE VAART
STOOMDE HIJ VAN DOETINCHEM
NAAR DIENEN.

'De Zwerfsteen' is de kwartaaluitgave van de historische vereniging der gemeente Steenderen.

Opggericht d.d. 1 juni 1992.

BESTUUR:

voorzitter:
Paul Kok
Wehmestraat 1a
7221 BT STEENDEREN
0575-451444

secretaris:

Yvonne Koning
Paardestraat 7
7221 NE STEENDEREN
0575-452624

1e penningmeester:

Fred v.d. Mije
Hofstraat 4
7223 LR BAAK
0575-441806

2e penningmeester:

Gerrit Tijkken
Dr. A. Ariënsstraat 6
7221 CC STEENDEREN
0575-451437

leden:

Geert Jansen
Anjerstraat 12
7221 AS STEENDEREN
0575-452027

REDAKTIE:

Verdi van Leuvensteijn-Breukink
Bronkhorsterweg 21
7221 AB STEENDEREN
0575-451868

Kees en Anne Scheiffers
Bronkhorsterweg 22
7221 AC STEENDEREN
0575-452508

eindredactieadres:

Gerda Schuurman
Azaleastraat 7
7221 AZ STEENDEREN
0575-451209

CONTRIBUTIE:

Bankrelatie:
Regiobank Steenderen
Bankrekening nr.: 68.52.89.710
t.n.v. de Historische Vereniging
Steenderen.

Wij verzoeken U bij lidmaatschap-opgave gelijktijdig de contributie over te maken. Uw betalingswijze is tevens de garantie dat U in het ledenbestand bent opgenomen.

Contributie 1999:

f 25,— voor individuele leden
f 35,— voor echtparen of
samenwonenden.

NIEUWS van de BESTUURSTAFEL

Voor u gelezen:

Interessante uitjes voor de leden;

- * Dag van de streekcultuur van de Achterhoek en Liemers
Datum 9 oktober 1999
Plaats: markthal Didam
Tijd: van 11.00 tot 18.00 uur
Onderwerpen: historische verenigingen, dialectorganisaties, folklore, dans, schutterijen, archeologie, musea, streekboeken, prenten, etc. etc.
- * Tentoonstelling: 'Sporen in zandsteen'
Plaats: Kasteel Bergh te 's Heerenberg
Tijd: 26 juni t/m 19 september 1999
Onderwerp: Rol van Baumberger en Bentheimer zandsteen in Westfalen en het grensgebied
- * Tentoonstelling: 'Kaarten in kleur van de bossen der Gemeente Rheden Anno 1832'
Plaats: Hoofdstraat 3, De Steeg
Tijd: 27 april t/m 11 juni 1999

Werkgroep activiteiten

Het werkgroepje 'archief' is voor het eerst bij elkaar geweest op 3 mei 1999, thuis bij de secretaris. Leden van de werkgroep zijn: de heren Van der Kolk, De Bruin, Van Heel, Schut en de dames Coenen en Klompenhouwer en namens het bestuur Geert Jansen. Na een kennismaking hebben de leden de eerste werkafspraken gemaakt. Zij zullen u t.z.t. van hun activiteiten verder laten weten.

Wat inmiddels al in het archief aanwezig is, zijn onderstaande boeken:

- Doesschate A. ten; 'Iets uit de geschiedenis van Steenderen en Bronkhorst'
- Ebbenhorst Tengbergen E.J. van; 'Bronkhorst - korte historie van stad en heerlijkheid'
- Monumentenwacht; 'Monumenten onderhouden - gids voor uw monument'
- Gelders oudheidkundig persoverzicht 1994
- Heitling W.H. en Lensen L.; 'Vijftig eeuwen volk langs de IJssel'
- Heuvel H.W.; 'Oud-Achterhoeksch boerenleven - het hele jaar rond'
- Manschot-Tijdink H.; 'Een allerneeteligst karakter - leven van Judith van Dorth (1747-1799)'
- Holtslag W.; 'Een geschiedenis van de familienaam Holtslag'
- Stichting Historisch Boerderij Onderzoek; 'Landelijke bouwkunst Gelderland'

Bovengenoemde lijst zal in de toekomst gaan groeien en de werkgroep zal zich beraden over hoe de vereniging ermee om kan gaan.

Noodkreet

Een groot gemis is ons eigen jubileumboek..... Daar alle exemplaren reeds uitverkocht waren voordat er met het archief een begin gemaakt werd, wil het bestuur bij deze een oproep doen: Wie van de leden wil ten behoeve van het archief zijn/haar exemplaar van 'OVER DE DREMPEL VAN 1996' ter beschikking stellen? Uiteraard worden de kosten vergoed! Hetzelfde geldt voor het boek 'Iets over de heerlijkheid Baak' geschreven door Pater Koekkoek. Ook heeft het bestuur destijds een exemplaar van het boek '1000 jaar Olburgen en Rha' gekregen. Dit boek is uitgeleend aan iemand wiens naam nu niet meer te achterhalen is. Wil diegene zo vriendelijk zijn het boek weer in te leveren bij de secretaris.

Namens het bestuur,
Yvonne Koning, secretaris

MILLENIUM

Door: Kees en Anne Scheffers

Het ligt in de bedoeling van het bestuur en de redactie van De Zwerfsteen om in december 1999 een speciale uitgave van ons blad te maken, met als titel bijvoorbeeld: Vooruitblik.

Het is echter niet eenvoudig om alle aspecten voor de komende 1000 jaar te belichten of zelfs maar te bedenken. Toch zijn er ongetwijfeld in onze gemeente, met vijf grotere of kleinere kernen, een groot aantal mensen die meer weten of ideeën hebben over bepaalde facetten van onze maatschappij.

Te denken valt aan: scholen en onderwijs, geboorte, dood, toekomstige levensverwachtingen, Europa, oorlogen, woningnood, industrie, landbouw, veeteelt, milieu, natuurgebieden, Betuwelijn, financiën, regering, staat, godsdienstbeleving, de wereld, Steenderen, enz. enz.

Wij geven toe dat, zoals altijd, de vraag stellen gemakkelijker is dan haar beantwoorden!!

Wilt u met ons meedenken, dan bij voorbaat: "Hartelijk Dank".

Wij horen in de komende tijd graag van u.

TRAMLIJN ZUTPHEN - EMMERIK

door: **Hendrik Egbert Wijers**
in het jaar 1900

*Hoera! het pleit is thans beslist,
De tram zal eind'lijk loopen,
Wij kunnen aan den Bremer dan
De spoorwegkaartjes koopen.*

*Dan reizen wij op ons gemak,
Bij wind of sneeuw of regen,
Naar Zutphen of naar Emmerik,
O! menschen wat een zegen!*

*Want zit den IJssel 's winters dicht,
Of stormt het met hoog water,
Wij hoeven niet naar Brummen meer,
Om eerst te zwalken over 't veer,
Maar gaan een uurtjen later.*

*En komen dan met blijden zin,
Bij Stapelbroek of Wund'rink in,
Alwaar de tram zal fluiten.
De steenweg brengt ons propernet,
Waar men de voet ook nederzet,
Geen modder, smeer noch kluiten.*

*En wie somtijds niet loopen wil,
Die kan zich laten rijden,
Want een zeer sterk automobiel
Zal spoedig ons verblijden.*

*Die rost van Steend'ren telkenmaal,
Naar Baak en Toldijk henen,
Haalt menschen op of brengt ze aan,
Want elk wil met de tram nu gaan,
En spaart voortaan zijn beenen.*

*Maar als de Conducteur nu roept,
"Baak of Toldijk-Bekel,
Ook Steend'ren ligt daar echter nog"
Daaraan heb ik een hekel.*

*Want wat voortaan de hoofdplaats was,
Wordt dan een achteraf buurt,
Aldat men ook aan elken tram,
Een rijtuig op een draf stuurt.*

*Dus zou 't oneindig beter zijn,
Als de tramdirectie,
Een zijlijn recht naar Steend'ren lei,
Onder haar protectie.
Spant allen dus uw krachten in,
Boeren, burgers, heeren,
Want twijf'len doe 'k geen ogenblik,
't Zaakje zal rendeeren.*

DE STOOMTRAM

Door: Gerda Schuurman
m.m.v. Bernard Wunderink

Eind vorige, begin deze eeuw, waren de gemoederen van veel inwoners van onze gemeente verhit omdat er een tram, voor personen en goederen, zou gaan rijden over Steenderens grondgebied. Toen enthousiast met hooggespannen verwachtingen; nu, aan het eind van deze eeuw vol afschuw over een soortgelijk rijdend fenomeen dat misschien ons mooie landschap en onze rust zal gaan verstoren. Denken wij zo anders over de dingen dan 100 jaar geleden? Wat ging er mis met die lijn van Zutphen naar Emmerik en waarom bleef hij niet bestaan? Het is toch bijna niet te geloven dat je in het jaar 1910 zomaar in Toldijk op kon stappen om even naar Emmerik te gaan.

om de grond te gebruiken. Zo liep de tram ook over de grond van de familie Wunderink langs Den Bremer. Dat plekje was een strategisch punt, op een kruispunt van wegen, vlak bij de coöperatie en het leverde de familie dan ook een agentschap op. Of je loon naar werk kreeg, is de vraag, maar er zijn in ieder geval verhalen van over gebleven. Een van de halteplaatsen op de route was Station 'De Bremer'.

Lange tijd is daar een muurtje zichtbaar geweest dat diende als opstapplaats, een soort perron dus. Vanaf die verhoging kon je gemakkelijk in en uit de tram stappen. Voor een schuur bij de firma Verhey, richting Doetinchem, was tot voor kort ook zo'n 'opstap' te zien, daar was Station Tolbrug. Dan was er nog Station Baak en vele halteplaatsen zoals: Evers, de Zonnebrug, Bekelt, de Boterboer, Den Elter, enz. Het leek wel de moderne Mobi-Max. Even stoppen bij bakkerij Wolters om wat rookwaar te kopen en daar ging ie weer! Regelmatig moesten de ketels in de locomotieven bijgevuld worden met water uit de pomp in de schuur van de familie Wunderink. De tram was immers een stoomtram. Van de kolen die gestookt werden, stookte de agent tijdens de oorlog zo nu en dan een kooltje mee, als dank voor de koffie, waarmee hij altijd klaar stond. Ja, van niets kan een tram niet lopen; 't was al moeilijk genoeg om in Zutphen de Bult van Kette over te komen, met soms wel negen wagons achter de locomotief aan. Op marktdagen liep een conducteur, met een rode vlag en bij donker weer met een rode lamp, voor de tram uit om de mensen van de rails te verjagen, zodat het voertuig voldoende snelheid zou houden om deze hindernis te kunnen nemen. En dan kwam daar 'De Baak', 'De Steenderen' of 'De Hummelo', zoals de locomotieven heetten, aangereden! Vanaf 1934 veranderde de naam van de maatschappij in Geldersche Tramwegen, de G.T.M.

Het agentschap

Zoals vermeld, moest de agent zorgen voor de watertoevoer naar de locomotief. In de grote schuur naast het café van de familie Wunderink stond die waterpomp, maar daarnaast was de schuur een bergplaats voor allerlei goederen die met de tram vervoerd moesten

Zutphen - Emmerik		Zutphen - IJsselk.A.		Zutphen - Arnhem		Zutphen - Hengelo		Zutphen - Amsterdam				
		7.40	10.10	8.01D	9.00	10.50	11.30	14.00	15.50	17.50	19.50	21.00
		7.40	10.10	9.01	11.00	11.48	15.21w	16.41	18.00	20.12	20.12	21.00
		7.43	10.01	7.43	10.01	12.21	15.08	17.18	18.15w	19.15w	20.57	21.00

ZUTPHEN-EMMERIK.		Deventer		Zwolle		Arnhem		Hengelo		Amsterdam			
		7.26w	8.51	9.40	10.11	11.27	12.07w	13.17Z	15.31w	16.20	17.53	19.44	21.08
		7.26w	8.51	9.40	10.11	11.27	12.07w	13.17Z	15.31w	16.20	17.53	19.44	21.08
		6.21w	8.57	9.36	10.30	11.38	12.57	13.46w	15.01w	16.17	17.44	20.03	21.01
		7.33w	8.05D	9.29	11.22	13.49Z	15.04Z	16.17	17.44	19.07	19.35w	20.53	21.60
		6.21w	8.41w	9.50	11.14	12.10	13.08w	16.20	17.48	19.50	21.11w	21.11w	21.11w

Treinnummer	2	4	34	42	8	6	10	50	18	38	12	16	20	30	22	24	28
Zutphen N.S.V.	5.45	7.45	10.15	11.00	11.50	12.07	13.17	15.31	16.20	17.53	19.44	21.08	21.20	21.52	22.07	22.22	22.22
" IJsselk.	5.46	7.59	10.28	11.14	12.03	12.13	13.17	15.31	16.20	17.53	19.44	21.08	21.20	21.52	22.07	22.22	22.22
Het Harenberg	6.02	7.59	10.28	11.14	12.03	12.13	13.17	15.31	16.20	17.53	19.44	21.08	21.20	21.52	22.07	22.22	22.22
Baak	6.13	8.12	10.41	11.27	12.12	12.13	13.17	15.31	16.20	17.53	19.44	21.08	21.20	21.52	22.07	22.22	22.22
De Bremer	6.20	8.19	10.48	11.34	12.17	12.13	13.17	15.31	16.20	17.53	19.44	21.08	21.20	21.52	22.07	22.22	22.22
Tolbrug	6.28	8.26	10.55	11.41	12.22	12.13	13.17	15.31	16.20	17.53	19.44	21.08	21.20	21.52	22.07	22.22	22.22
Hummelo	6.35	8.32	11.01	11.48	12.28	12.13	13.17	15.31	16.20	17.53	19.44	21.08	21.20	21.52	22.07	22.22	22.22
De Kruisberg	6.50	8.43	11.14	12.00	12.42	12.13	13.17	15.31	16.20	17.53	19.44	21.08	21.20	21.52	22.07	22.22	22.22
Doetinchem A.	6.53	8.48	11.19	12.05	12.42	12.13	13.17	15.31	16.20	17.53	19.44	21.08	21.20	21.52	22.07	22.22	22.22

De met ■ gemerkte diensten zijn autobusdiensten, waarvoor men de groote dienstregeling raadplege. De uren van vertrek voor de halten zijn bij benadering opgegeven.

De uurtjes die je daarvoor nodig had, staan in schrille tegenstelling tot de uren die je in deze 'snelle' tijd nodig hebt om met het openbaar vervoer die zelfde afstand te overbruggen. Bestond er geen vracht meer voor die tram? Bleek de beslissing om die lijn op te heffen wel de juiste? Wie het weet, mag het zeggen. In ieder geval, de lijn van toen is niet meer!! Toen hij er kwam en stoomwalsen ingezet werden om de aarde plat te maken, was de belangstelling groot. Het was ook niet moeilijk om de grond te bemachtigen die nodig was voor de rails. Velen vonden het een eer als de tram over hun eigendom zou gaan rijden en zij stelden de grond graag beschikbaar aan de, in 1900 opgerichte, N.V. Tramweg Maatschappij 'Zutphen-Emmerik', een grensoverschrijdende samenwerking. Sommigen verkochten, anderen gaven toestemming

worden. De schuur had dubbele deuren aan de voor- en achterkant zodat paard en wagen er gemakkelijk doorheen konden. De agent hield toezicht in de schuur bij het in- en uitladen, als een politieagent waakte hij over de eigendommen van anderen. Het gebeurde weleens dat er goederen uit tram of schuur ontvreemd werden, dus toen Bernard Wunderink eens iets verdachts in een wagon hoorde, was hij er als de kippen bij om de boef te pakken te nemen. Net toen hij de deur dicht wilde slaan, kwam er een Duitse soldaat uit de wagon springen die waarschijnlijk aan 'wagonzoeking' deed. Verder zorgde de agent voor de bevrachtingen, schreef de vrachtbrieven in, inde het geld en hield de administratie bij, gewoon in het boek van het café. Dat kostte weer een hele middag om de zaakjes uit elkaar te halen. In ieder geval waren de zaken aan het eind van de week correct afgehandeld.

Tevens was er bij Den Bremer kaartverkoop voor de passagiers. De schoolgaande jeugd kocht er een 'schoolkaart' en de fietsen konden daar gestald worden. De passagiers konden een kopje koffie kopen als er mankementen aan de tram waren. Ook in die tijd was er soms vertraging. Vooral in de winter als het flink sneeuwde, gebeurde het wel dat de rails ingesneeuwd waren en de tram niet verder kon. In zo'n geval kwam de reparatieploeg opdagen om de tram te bevrijden. Uren kostte dat. In het café wachtten de mensen totdat de baan weer vrij was. Een gezellige drukte zal het daar geweest zijn.

Om calamiteiten door te kunnen geven, kwam Wunderink in het bezit van een telefoon met doorverbinding. Als de bel 2 keer rinkelde, moest de telefoon van de haak genomen worden omdat het dan om dienstgesprekken ging. Het gevolg van zo'n telefoon was wel dat de jongens Wunderink er bij nacht en ontij op uit gestuurd werden om mensen voor het een of ander te waarschuwen.

In 1947 werd een groot feest gevierd ter gelegenheid

van het 45-jarig agentschap voor de G.T.M. van de 'familie' Wunderink. Iedereen hielp immers mee!

Goederenvervoer per tram

Wagons vol vracht reden eens langs Steenderen en toen hadden we nog niet eens de Avikofrietten en de Cobercokaas! Wat we wel hadden, was een ander specifiek Steenders product, namelijk de beroemde rookworsten van Heezen en allerlei andere vleeswaren. Heezens vleesfabriek was zelfs bekend tot in Amsterdam. Wekelijks en soms dagelijks ging het verse vlees in het personenvoertuig mee naar het station in Zutphen om vandaar verder vervoerd te worden. Eveneens werd vlees vervoerd van een andere specialist, van de firma Wijers. Zij woonden toen waar nu de drogist woont.

Bij Den Bremer stond een varkenswaag, de agent woog de dieren en de boeren wachtten op de uitbetaling door de makelaars. De telefoon was hierbij van groot belang om te horen wat de prijzen deden. Meestal werd er een glaasje gedronken, want men moest toch wachten. Zo nipten de boeren ook eens van hun glaasje toen plotse-ling de dominee met de grote hoed (ds. Pikaar) binnenkwam. Ai! De boeren, die er zaten, grepen het glas en wisten niet hoe snel ze het onder de tafel moesten krijgen. Pas toen de dominee zijn kaartje gekocht had, want dat was de bedoeling, en weer buiten was, konden de glaasjes te voorschijn gehaald worden.

De boeren bezorgden de tram veel vracht. Manden vol fruit, groente en aardappelen gingen mee naar de veiling en de markten in Zutphen en Doetinchem. Het fruit stond in de wagon achter de personen. Extra trams werden ingezet ten behoeve van de markten.

Vrachtrijders reden af en aan met spullen van en voor de coöperatie (naast De Bremer); met kolen voor de steenfabriek in Olburgen; met vracht voor en van Steenderen en bij dat alles kwam steeds 'Station De Bremer' ter sprake.

In de oorlog, toen er alleen nog goederen vervoerd werden, is het voorgekomen dat personen in de goederenwagons vervoerd werden op weg naar Duitsland. De deuren waren met ijzerdraad vastgemaakt. Ergens in de bossen bij Hummelo werd de tram stilgezet, de deuren werden opengemaakt en de mannen kregen de kans te ontsnappen.

Onheil

Het zou een wonder geweest zijn als zich nooit ongelukken hadden voorgedaan. Over vertragingen, ten gevolge van sneeuw op de rails of andere ongemakken, zal ik het maar niet hebben, daarover horen wij vandaag de dag genoeg! Nee, vonken uit de pijp, dat is een ander verhaal. Zo'n vonk kon een boerderij in lichter laaie zetten en deed dat dan ook zodat de boerderij afbrandde.

In de twintiger jaren, om precies te zijn in 1926 van 24 januari tot 18 juli, is er een buitengewoon heftige staking geweest bij de tram, doch niet alle werknemers deden daaraan mee. Het gevolg was dat de stakers ste-

nen gooiden naar de niet-stakers. Gevaarlijk, zo'n stenenregen. Uit oogpunt van concurrentie ging er zelfs een autobus rijden, enkele minuten voor de tram uit. Gaspotten werden ze genoemd, gestookt met hout.

In de oorlog was de tram meerdere malen doelwit van een kogelregen en kwam een machinist door beschietingen om het leven.

Ooit is de tram ontspoord. Het volgende liedje herinnert aan die gebeurtenis:

Heb je het al gehoord?

De Zutphen-Emmerik is ontspoord.

Al bij de Groene Jager.

De machine lag in de sloot,

de machinist was half dood.

Dat was voor de Maatschappij geen reclame.

Reclame voor het reizen, werd er trouwens volop gemaakt, getuige een boekje wat de heer Wunderink nog in zijn bezit had. Het droeg de titel: "En altijd en eeuwig was men op reis!"

In 1960 werden de laatste rails uit de grond gehaald en was de stoomtram verleden tijd.

Deze foto herinnert aan het feest.

Op de foto staan, behalve de familie Wunderink, mensen die te maken hadden met de G.T.M., conducteurs (A), machinisten (B), chauffeurs (C) en kantoorpersoneel (D).

Voorste rij, v.l.n.r.: R.Vrieselaar, G.Wunderink, G.Wunderink-Demming, Ineke W., Peter W., Joop W., Bernard W., Henk W., Oma W., Rein W., Johan W., Gerrie W.-Uenk, .?

middelste rijen, v.l.n.r.: ?.D, Smeitink B, ?.C, ?.C, Besselink C, Wassink B, Wolsheimer, Ticheloven A, Wiltink Ploeg, Hendriksen D, Ditzel B, hoofd Doetinchem D, Wolsheimer A, Wiggers D, Bulten B, Bloemendael C, ?.A, ?.D, Hartsuiker D, ?.D, ?.D, ?.D, ?.D, ?.D, chef Zutphen D, Vliem C, .?, .?..bovenste rij: ?????

HOE LAAT IS HET?

door: Kees en Anne Scheiffers

Tijdsaanduiding is al meer dan 2000 jaar oud. Immers, een zandloper gaf al voor Christus een tijdsduur aan, weliswaar beperkt tot enkele minuten, maar toch! Ook watermeters bestonden duizenden jaren geleden al, deze waren zelfs zeer ingenieus. Aan een ronde hoepel opgehangen vaten werden met aflopend water gevuld en als ze vol waren, tuimelden ze om en zo kwam het volgende vat onder de waterstroom te hangen. Na twaalf vaten ging men dan wat eten of drinken. Hoe laat het echt was, was absoluut niet belangrijk; men werkte gewoon de hele dag zolang het licht was of men besloot te werken tot er bijvoorbeeld achtenveertig vaten omgevallen waren.

Ook zonnewijzers bestaan al duizenden jaren, zowel rechthoekig, met een uitstekende paal, als rond, met een door de ronding heenlopende ijzeren staaf die iets aangaf. Het zijn nog steeds dezelfde zonnewijzers die

wij nu in verschillende tuinen aantreffen. Zandlopers, watermeters en zonnewijzers waren als het ware voorbodes van onze klokken.

Het Angelus klept...

Laten wij vaststellen dat tijdsaanduiding vroeger niet zo geweldig belangrijk was. Op de evenaar werd het 's morgens om circa zes uur licht en ging 's avonds om zes (achtien) uur de zon onder en hield het werken vanzelf op.

Vanaf de evenaar tot de Noord- en Zuidpool werd het steeds wat ingewikkelder, maar het was ook absoluut niet belangrijk om een juiste tijd te weten. Men werkte, kreeg honger, werd moe, kreeg slaap tijdens het middaguur (het huidige middagdutje), kortom de 'menselijke ingebouwde klok' deed zijn werk. In veel latere tijden en

zelfs tot de jaren dertig-veertig van deze eeuw, toen iedereen thuis wel een klok had, werden de boeren en

landarbeiders om twaalf uur 's middags op de hoogte gebracht van de tijd door het luiden van de kerkklokken (bijv. het Angelus). Men at dan het meegenomen brood op. Om naar de boerderij terug te gaan, was dikwijls te ver en de eenvoudige warme maaltijd werd in de avonden genuttigd.

Toch kunnen, ook tegenwoordig nog, de meeste mensen vrij goed inschatten hoe laat het ongeveer is. Dit geldt zeker voor het platteland, de dorpen en kleinere steden. In grote steden is dat veel moeilijker vanwege de hoge bebouwing en de luchtvervuiling; het zicht op de zon wordt belemmerd. Toch krijgt ook daar iedereen honger, wordt iedereen ook zonder wekker wakker en wordt iedereen op tijd slaperig!!

Uurwerken

Het steeds ingewikkelder worden van de leefwijze, de arbeidstijden, de openingsuren en het reizen, hebben ertoe geleid dat er uurwerken (klokken) ontwikkeld moesten worden, waarop men gedurende 24 uur per dag kon rekenen op de juiste tijd. Het is schitterend om te constateren dat sinds de Middeleeuwen steeds meer nauwkeurige klokken gemaakt werden. Eerst eenvoudige, later steeds meer ingewikkelde uurwerken, aangedreven door gewichten en weer later door veeropwinding, met slingers en uiteindelijk met alle benodigde tandraden om zelfs seconden nauwkeurig aan te geven!!

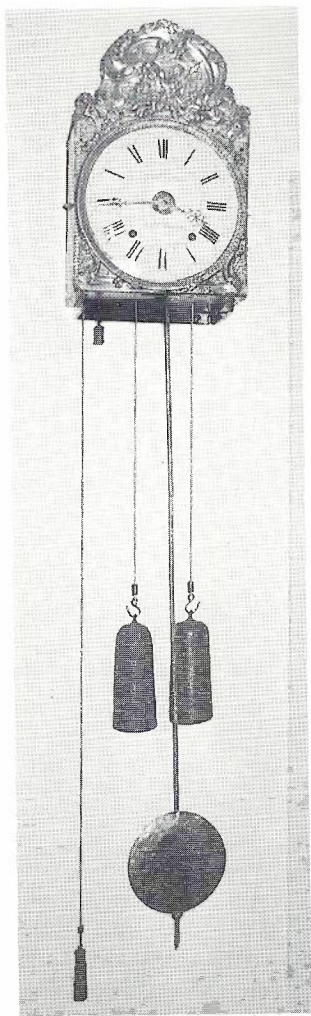
Nog weer verfijnder waren de klokken met de maanstanden en zelfs een sterrenhemel. En later kwamen dan weer de fraaie vestzakhorloges met de zogenaamde 'steentjes' in schitterende uitvoeringen.

Gelukkig werden deze klokken vanaf de zeventiende eeuw op grote schaal vervaardigd. Heel veel van deze klokken zijn wereldwijd verspreid en de meeste geven, na zovele jaren, nog steeds de juiste tijd aan, maar dat is niet het belangrijkste. Het allerbelangrijkste is de fraaie techniek en de fraaie vormgeving van het uurwerk en de staande of hangende kasten.

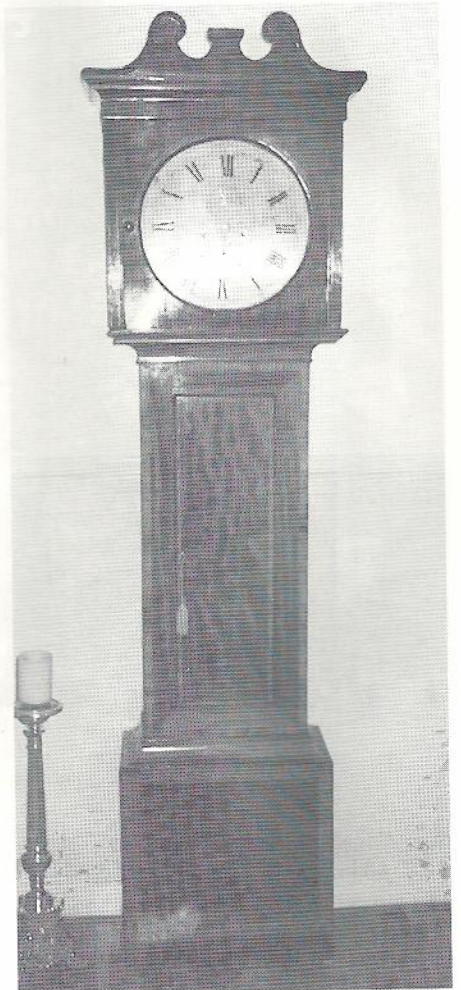
Klokken van nu...

Gelukkig worden er, ook in Nederland, nog steeds zeer mooie 'ouderwetse' klokken gemaakt, met degelijke uurwerken, staande of hangende, met gewichten, veren en slingers, groot of klein, met maanstanden en sterrenhemels en met 'kasten' van mahonie, eiken, palissander, teak, enz..

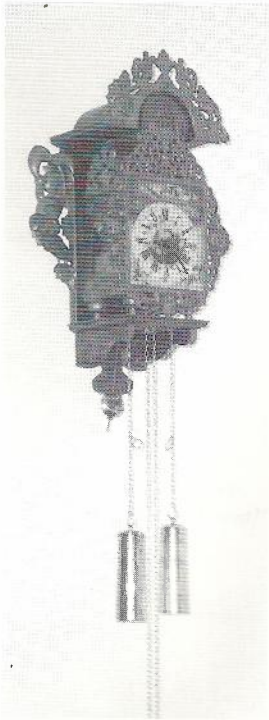
Algemeen bekend, zijn in ons land: de Amsterdamse staande horloges, de Friese stoeltjesklokken met de fraaie beschilderingen en mooie kuiven, Zaanse klokken en Zeeuwse klokken.

Comtoise met wekker, ± 1860)

Engelse staande klok uit 1860 met datum- en secondeaanwijzer

Echter ook de zogenaamde 'Achter-hoekse Klokken' en hun uurwerkmakers zijn zeer bekend. Ongeveer vanaf het jaar 1600 hebben zij een groot aantal respectabele klokken vervaardigd van een grote verscheidenheid: staande, hangende, stoelklokken, schilderijklokken in uitbundige of wat meer sobere uitvoeringen. Soms zijn er ook invloeden te zien vanuit Duitsland.

Bijna alle moderne klokken, horloges en wekkers, de radio en TV worden elektrisch en/of zelfs satelliet gestuurd. Is dat erg? Absoluut niet!! De maatschappij is ingesteld op seconden, want de bus of de trein komen niet morgen voor de middag of na de middag, nee, die bus komt om 07.18 uur of 13.44 uur of 18.59 uur. De TV begint om 17.30 uur of om 18.20 uur met het een of andere programma. Het 'prettige' is dat alle tijden elektrisch en nauwkeurig geregeld worden. Het 'saaie' is dat een elektrische klok of een elektrisch horloge er van buiten uitziet als een echt vakmans uurwerk van vroe-

Friese stoeltjesklok, begin 1900

ger, maar dat het bestaat uit een kast met twee of drie wijzertjes, een piepklein batterijtje, een mini-motortje en een radje om de tijd bij te stellen als de batterij leeg is. Over de kast wil ik niet praten, maar de inhoud heeft een gewicht van ongeveer 50 gram (exclusief batterijtje).

Geen enkel probleem; het moderne heeft iedereen nodig en het is onmisbaar geworden.

In een van de volgende uitgaven van De Zwerfsteen willen wij wat dieper ingaan op de geschiedenis van de 'Achterhoekse Klokken' in het bijzonder.

Gezien het feit dat zoveel gemeenten in de gehele Achterhoek, ook in Steenderen, belangrijke klokkenmakers gehad hebben of nog hebben, kunt u ons wellicht met uw kennis verrijken en in dat geval nemen wij graag contact met u op.

U kunt ons bereiken op telefoonnummer 0575-452508.

HET WONDER

Door: Wil Gijsman

Er gebeurden vroeger toch eigenlijk wel bijzondere dingen in Steenderen en omgeving. Het volgende verhaal speelde zich alweer af in de kerk en ook deze 'story' wil ik u niet onthouden!

De plaatselijke predikant was een ijverig man die zijn uiterste best deed om zijn beminde gelovigen elke zondag wat 'mee te geven' voor de nieuwe week. Dat was voorwaar geen gemakkelijke taak. De ene keer lukte dat beter dan de andere keer. Soms boeide hij wel en was de aandacht groot, een andere keer lukte dat minder. Zo gaat dat in het dagelijks leven. Wij hebben allemaal zo onze 'Goede en slechte tijden'.

Voordat de dominee met zijn preek begon, nam hij altijd een ogenblik stilte in acht, teneinde de broeders en zusters de gelegenheid te geven om hun pepermuntjes, rolletjes Rang, dropjes en andere versnaperingen aan elkaar uit te wisselen. Ook de flesjes 4711 werden niet vergeten! Na deze 'versnaperingsronde' kon hij beginnen.

Aangezien een groot gedeelte van zijn schare toehoorders uit de agrarische sector kwam, kon het wel meer dan eens gebeuren dat deze noeste werkers van het eerste uur grote moeite hadden om hun gedachten bij de preek te houden. Zij hadden de hele week hard gewerkt en waren, ook op zondagmorgen, voor dag en dauw

'uut de veren' gegaan om het melkvee van hun kostelijke goed te ontdoen. Daarenboven had de altijd actieve koster de grote potkachel in de kerk flink opgestookt, zodat er een behaaglijke warmte, in een knusse sfeer, de goegemeente tegemoet kwam. Of het nu kwam omdat de prediker die morgen een wat monotone stem had, er lag in ieder geval, halverwege de preek, een respectabel aantal toehoorders in 'Morpheus' armen. Ja, dat kan natuurlijk gebeuren; je zal ze de kost maar moeten geven wie dat overkomt.

Toen, op een goede zondagmorgen, zagen de aanwezigen in de kerk dat de dominee, op weg naar het trapje van de 'houten broek', een grote 'zwerfsteen' onder zijn arm had. Hij klom de kansel op en legde de steen heel demonstratief op het randje van het spreekgestoelte. "Lieve broeders en zusters! Ik ga het vanmorgen hebben over wonderen, want de wonderen zijn de wereld nog niet uit!! En...nu zult u zich misschien afvragen wat moet onze dominee nu met deze steen? Wel, lieve mensen, deze steen gaat vanmorgen, hier in deze kerk, een wonder verrichten!!" De dominee behandelde inderdaad een gedeelte uit de Bijbel dat over wonderen ging. Alle ogen waren gericht op 'Kwatta', in dit geval de **steen**. Toen de dominee aan het eind van zijn sermoen was en "Amen" zei, zei hij heel triomfantelijk: "Mijn geliefde broeders en zusters, het wonder is geschied!!! U bent allemaal wakker gebleven!!"

EEN UNIEKE ERFENIS

Door: Paul Kok (vervolg)

Een 50m diepe weg langs de boerderij en de torenruïne met links en rechts vele schuren met de opgeslagen buitenboedel. Enige containers aan tonnen oud ijzer. Vorige week laadde men twee containers ijzer op en al dat materiaal is vele malen door de handen gegaan. Tientallen schuren en opslaghoekjes stonden vol en staan nóg steeds vol. Vele weekeinden zullen nog volgen...

Honderden autobanden en wielen, evenzo honderden fietsen, maar een veelvoud aan spatborden, tandwielen, dynamo's, assen en fietswielen en kisten vol met spaken. Jansen had het bij zijn arbeidzaam leven keurig opgeborgen en wist overal de weg, dochter Thea trouwens ook!

Eén van de zonen vertelde me, dat hij wederom spullen in handen krijgt, die hij reeds meerdere keren in de afgelopen decennia door de handen heeft gehad. Maar nu echt voor de laatste keer...

Het was allemaal nog uit de tijd dat de Steenderense burgerij, net na de Tweede Wereldoorlog en de decennia aansluitend, ieder duppie vele malen moest keren alvorens het uit te geven! We spraken lang nog niet van een 'consumptiemaatschappij' als thans het geval is. Ik zie nog mijn eerste fiets, toen ik negen jaar oud werd. Een 'zoveelste handsje' met een soort Solexzadel, duidelijk te groot. Welke jongen of meisje opgroeïend in de jaren veertig, vijftig en zestig heeft niet van die dikke houten blokken op de trappers gehad? Je fiets kom meegroeien en op jouw fiets hadden velen voor jouw tijd ook nog fietsles gehad. Kom daar nu eens mee!

Kom ogen te kort...

Dochter Thea zegt tegen me: "kom eens mee, dan klimmen we via de torenruïne naar de fietsenzolder. Hier liggen nog enige tonnen 'fiets' in alle stadia van demontage en enige tientallen tonnen zijn reeds richting schroothandel gegaan."

Ik vraag me af hoe dit nu allemaal op zo'n zoldering opgeborgen kan worden. Zo'n vloer kan dat toch immers niet houden? En... ik sta perplex!

De balklaag bestaat uit de oude spoorrails van de stoomtram van Zutphen naar Emmerik, die na de oorlog de stoompijp aan Maarten gaf en aanvang vijftiger jaren werden de rails uit de weg genomen. De spoorstaven kwamen bij Jansen terecht en de spoorbielzen verdwenen waarschijnlijk in de kachel.

Alles wordt thans gescheiden: ijzer, hout, stort- en chemisch afval, want accu's, olie en verf gaan keurig met de chemokar mee.

Als straks een deel van de schuren tegen de vlakte gaat, moeten de asbest platen van het dak, met vele lagen folie eromheen, ook nog naar de stort. Allemaal keurig gedocumenteerd en voor het nageslacht vastgelegd. Vandaar, dat ik hier ook aanwezig ben.

15 landbouwtractoren en zelfs een exemplaar, dat nog op petroleum loopt. Ik zie een oude Lister-bedrijfsmotor staan, waar eens een dorskast mee aangedreven kon worden en zelfs een oude Porsche, geen snelle auto doch een landbouwtractor van dit Duitse fabrikaat.

Het komt wel vaker voor, dat automobiellondernemingen landbouwmachines fabriceerden en trouwens nóg. Ferrari en Lamborghini bouwen ook nog steeds tractoren en tuinbouwmachines.

De bejaarde tractoronderdelen gaan via een buurtgenoot naar Rusland. Er is een markt voor en wat had Hendrik Jansen toch een neus voor dit soort 'handel'!

De buitenboedel wordt letterlijk openlucht buitenboedel, want af en toe verschijnt er een 'bobcat', klein shoveltje, uit een donkere schuur met weer honderd kilo oud ijzer in het laadbakje. Dit machientje wordt keurig door één van Jansens' zonen door smalle deuropeningen gemanoeuvreerd. Twee buurtgenoten rapen ijzer voor de hand op en steeds met een volle laadschop naar de container aan de weg.

Oude koplampen, gave exemplaren met historische waarde voor een automobielrestaurateur worden bewaard en de rest gaat echt naar Velsen. Misschien wel zaken die achteraf deze laatste weg niet hadden mogen gaan, maar er moet eens een einde komen aan deze min of meer overmatige verzameling van weleer.

"Wie wat bewaart . . .
heeft wat!"

Zelfs vliegtuigonderdelen en wielen zijn reeds afgevoerd en...er komt weer zonlicht op de grond. Einde Tweede Wereldoorlog stortte een vliegtuig neer in de Bakerwaard en de Jansens brachten deeltje voor deeltje, inderdaad... naar hun eigen deel.

Ik mag twee oude stenen zgn. 'uitspoelgootstenen' meenemen, die eens aan de muren van het burgerweeshuis in Doesburg hingen en ik ben wat blij met een oud onderkastje, dat eind vorige eeuw een keuken her of der sierde. In de hal kunnen eindelijk mijn pubers' schoenen opgeruimd worden...

Een dikke laag olie en vet op een iepen blad, kettingen in de laden en zelfs een pollepel in één der kastjes. Vier gaten van eens een bankschroef. Als antiek eens kon spreken!

Niet allen worden op zo'n rijpe leeftijd 'gehaald'...

Verderop staan tassen stenen dakpannen. Een kennis wilde nog een vijftig oude holle pannen meenemen om wat vorstschade van de afgelopen decennia te repareren en terwijl we deze bijeen zochten, dachten we aan de man, die niet meer is onder ons en die dit allemaal in enige tientallen jaren bijeen vergaard heeft. Handel, handel en nog eens handel...

Wij schreven eens een boek "Over de drempel van 1996" t.g.v. het duizendjarig bestaan van Steenderen en o.a. beschreven wij enige tientallen markante personen in onze gemeenschap, veelal dorpsgenoten met meerwaarde voor de samenleving.

In die twee jaar dat het boek de honderden boekenkasten siert, zijn enkelen die wij beschreven reeds niet meer onder ons.

Jansen 'de Prins' werd op 93-jarige leeftijd gehaald en mevrouw Winkel-Wolters stierf onlangs op 102-jarige leeftijd. Wat een levenservaring hebben deze mensen wel niet gehad. Daar staat dan tegenover dat Willy van Zoomeren en Derk Jan Hekkelman, halverwege het jaar 1998 het stokje moesten overgeven en veel te vroeg zijn gegaan...

Het leven gaat 24 uur per dag door, 365 dagen in het jaar en in die hele complexiteit is de mens maar een klein 'stofje'.

Tussen de werkzaamheden door een kopje koffie, staande naast de 'troep' van pa. Hout... niet weg te stoken en de houtworm eet meer dan de kachel.

Maar als je het voor noppes kreeg, was je toch gek als je het niet naar huis sleepte? Inderdaad... een oud gezegde, 'hout geeft je vele keren warmte'.

Zomer 1999, en iets later, moet deze klus geklaard zijn. Het is de bedoeling, dat de erven Jansen het boek sluiten en de laatste boekhouding gaan opmaken.

Containers ijzer voor nog geen stuiver per kilo en dat lijkt wat, denk je dan. Alleen de verwerking van de honderden autobanden kost al vele duizenden guldens. Dan zullen de oude bouwmaterialen hun weg wel vinden naar een restauratieobject en de rest die niet te gebruiken is, wordt kleingemaakt in de puinbreker. Die oude torenruïne heeft het allemaal meegemaakt. Het komen en gaan van al die handel en wat zal die toren allemaal nog mee moeten maken, want ze staat er nog wel een paar eeuwen...

We sluiten een boek en ik dank het echtpaar Van de Mije-Jansen dat ik bescheiden deelgenoot mocht zijn van eens de grootste verzameling in de gemeente Steenderen en waarschijnlijk wel in de verre omtrek?

Hendrik Jansen 'De Prins' ruste in vrede en zijn verzameling aan oud ijzer vindt weer de weg naar de Hoogovens. Een mooi woord: 'recycling', ook nog na zo'n lange tijd. Inderdaad tot stof zal het wederkeren... Zie je in 2000+ een Hollandse Volvo uit Born rijden, dan bestaat er een kans dat er Baakse 'onderdelen' aan zitten en als vader Hendrik nu eens postzegels zou hebben verzameld?

Zo zien we dorpsgenoten, die met genoeg een verzameling aanleggen. Een levenswerk in een poppen- of speelgoedverzameling tot zelfs levensgrote modelbouw in Toldijk, het heeft toch iets meer dan iedere avond een soapje voor dat vierkante kastje. Steenderen, in dit geval Baak, had wat, pardon... heeft wat!

REACTIE

van Pater Koekkoek...

citaat uit een brief:

....."Met de verklaring die Gerard Huetink geeft over de herkomst van de toevoeging 'de Prins' of 'van de Prins' ben ik het niet eens. Wat dan wel de juiste uitleg moet zijn, weet ik overigens ook niet. Maar ik doe hierbij een copie van een gedeelte van pagina 352 van het boek 'De Heerlijkheid Baak'. Op de aangegeven bladzijde kunt U zien dat de bijnaam 'van de prins' al veel ouder is en dat deze ook al gebruikt werd voor vorige bewoners van 'De Capelle', het huis waar Hendrik 'van de Prins' zijn hele leven gewoond heeft.

Wat die bijnamen betreft, die waren er inderdaad nogal veel; en er zijn er nog een heleboel, denk ik. Omdat er zoveel Jansens waren in Baak hadden die bijna allemaal een bijnaam. Ik herinner me bijvoorbeeld: Jansen van de prins, Jansen van de Grote Hoeve, Jansen 'achterveur', Jansen koedokter, Jansen de maone, Jansen van de Blauwe Hemel. En mogelijk zijn er nog wel meer geweest.".....

Pagina 352

27. De Capelle (2) (1807)

Andere aanduiding: "Die Costerije" (1647)?

Adres: Hofstraat 4.

Geschiedenis:

1605.....het "Goet bij die Capelle toe Baeck".

1647....."Die Costerije tot Baeck".

Deze twee aanduidingen slaan waarschijnlijk op dit huis. Helemaal zeker is dit echter niet.

Bernardus Aengenent trouwt (R.K.Baak 29.03.1728) met Anna Berndsens. Anna stierf echter al in juni 1731. Bern. Aengenent hertrouwde kort daarna met Hermanna Onstein.

11.01.1766. Op deze datum vinden we in het dodenboek van Baak opgetekend "Bernt Angenent alias princen bernt". De Jansens die al enkele generaties in dit huis wonen, staan nog steeds bekend als "van de Prins". En de Bernardussen onder hen werden ook vaak aangeduid met "Prinsen Beernd". Waar die aanduiding "van de Prins" betrekking op heeft, heb ik niet ontdekt. De eerste twee kinderen van bovengenoemde Bernt Aengenent werden op de Covik geboren; de volgende (vanaf 1737) in Baak, waarschijnlijk woonden ze van toen af in "de Capelle".

Zoon Bernardus trouwde eerst met Catharina Albers (R.K.Baak 12.05.1776) en daarna met Catharina Custers (R.K.Baak 25.09.1783). Harmina, een dochter uit het eerste huwelijk trouwde (R.K.Baak 09.11.1799) met Albert Gosselink. Albert Gosselink kwam in de "capelle" te wonen. In 1807 wordt hij vermeld als eigenaar.

Zijn dochter Gerharda Catharina trouwde (R.K.Baak 04.02.1836) met Bernardus Jansen, metselaar, uit Hengelo. En deze Bernardus Jansen kwam zo in de Capelle te wonen. En met hem kwam het geslacht Jansen dus op deze plaats te wonen. Bernardus trouwde een tweede maal met Elisabeth Jansen uit Hengelo. Zoon Hendrikus trouwde omtrent 1862 met Antonia Jansen. Uit dit huwelijk werd 23.05.1874 Bernardus Hendrikus geboren, die later vooral als Prinsen Beernd bekend zou staan.

Zijn zoon Hendrik woont nu nog met familie in de Capelle.

'T HOOPES PAEDJEN

Door: E.J. van Leuvenstein - Breukink

Uut vrogger tied is bekend datter in Bronkhof in 't jaor 1344, vanwege de ongemakkelukheid der wegen, un karke is ebowwd. De luu konnen niet dikwels genog ter karke gaon. Wiele kent allemaole ut vasjen wel, dat geet oaver as 't 's winters reagent dat de paedjes dan diepe bunt.

't Hoopes paedjen is un nog bestaond gedeelte van un vrogger karkepad.

Ik herinner mien nog goed dat, toen in 1933 de schole in Bronkhof wier e slotten, de kinder nao Steendren gongen. Veur de meesten viel de keuze op de Openbare schole. Met de fietse reje wie der hen en oaver 't karkepad dat van de weg, an 't begin van de huuze van 't darp, recht op de karke an liep, kwammen wie oaver 't Hoopes paedjen. Op nummer 24 (van de huidige Bronkhorsterweg) woonde Dorus Schoenmaker. Hie

was wagenmaker en dat deje in un warkplaatse reg tegenover zien woonhuus. Krek achter die schuure begon dat karkepad. Wielu schotten dan met de fietse tussen de lindebeume deur en achter langs de huuze kwam ie dan in de Naodzak bie bakker Ten Hoopes dwas de weg oaver, op 't Hoopes paedjen. Dat paedjen liep naor de Dierensche weg, die gong ie schuuns oaver en veur café-winkel en slagerieë Heezen kwammen ie dan bie de schole, want die ston stomp achter de Nederlans Hervormde karke.

In 1344 was al bekend dat 't ongemakkeluk was um dat pad te gaon en now is ter dan toch un keer verbetering in ekommen en intussen schrieve wie 1999.

Bie naovraag zei mien un èvenolder dat, now 't zo mooi opgeknapt is, eur kleinkinder der in de 'buggy' mooi gebruik van maakt. Ik geleuve dat ze bedoelt da'j der met de schoefwagen met un kleinen der in, met schone vuute oaver komt.

Toch un hele verbetering met zuk mooi straotwark, da's un dink dat waor is. 't Hoopes paedjen zal der nog lange liggen veur ons allemaole, wille wie hopen.